

Experiment: de ontwikkeling van een innovatiewerkplaats in Oldambt

Talenten binden aan de Eems Dollard Regio

J. Rozema, C.C. van der Sluis, E.A.M. Bulder (Hanzehogeschool Groningen)

G.J. van 't Land (EDRiT)

Uitgave

Platform31
Den Haag, maart 2019

Auteurs: Ruud Dorenbos (Platform31) en Gert Jan van 't Land (EDRIT)

Redactie: Platform31

Platform31

Kennis- en netwerkorganisatie Platform31 ziet de trends in stad en regio. We verbinden beleid, praktijk en wetenschap rondom actuele vraagstukken en komen tot een aanpak waarmee bestuurders, beleidsmakers en uitvoerders direct aan de slag kunnen. De oplossingen houden we niet voor onszelf: iedereen profiteert mee van de resultaten.

Postbus 30833, 2500 GV Den Haag
www.platform31.nl

Hoewel grote zorgvuldigheid is betracht bij het samenstellen van dit rapport, aanvaarden Platform31 en de betrokkenen geen enkele aansprakelijkheid uit welke hoofde dan ook voor het gebruik van de in deze publicatie vermelde gegevens. Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt mits de bron wordt vermeld.

Voorwoord

Na twee succesvolle rondes startte in het najaar van 2016 het experimentenprogramma Derde ronde Bevolkingsdaling (2016-2019). In opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) begeleidt Platform31 zeven experimenten, gericht op het behouden van de leefbaarheid in krimpgebieden en een betere afstemming van vraag en aanbod van woningen, voorzieningen en werkgelegenheid.

In één van de experimenten, ingediend door de Hanzehogeschool Groningen en de gemeente Oldambt, staat de ontwikkeling van een innovatiewerkplaats (IWP) in de gemeente Oldambt centraal. Hier komen studenten, onderzoekers, ondernemers en kennisinstellingen (vanuit de provincie Groningen en over de grens in Duitsland) bij elkaar om samen aan concrete problemen en onderzoeken te werken en kennis uit te wisselen. Het tot stand brengen van een innovatiewerkplaats is een van de belangrijke elementen om de ambities van EDRiT (Eems Dollard Regio in Transitie) te verwezenlijken. EDRiT is een projectorganisatie en samenwerkingsverband dat tot doel heeft om jonge talenten die een opleiding volgen in het Noorden van Nederland en Duitsland (het gebied van de EDR) een perspectief te bieden in deze regio. Anders gezegd het doel van EDRiT is om talenten aan de Eems Dollard Regio te binden.

Om de effectiviteit van EDRiT te versterken was er behoefte onder de samenwerkende partners aan meer gegevens over potentiële en grensoverschrijdende stages en onderzoeksopdrachten (waaronder ook afstudeeropdrachten), een gevulde en representatieve onderzoeksagenda en meer bekendheid van het IWP. Dat leidde tot een praktijkgericht onderzoek waarin de overkoepelende onderzoeksvraag als volgt luidde: In welke mate zijn Duitse en Nederlandse bedrijven en regionale overheden/instellingen geneegen om grensoverschrijdende stage- en onderzoeksopdrachten aan te bieden? De onderliggende deelvragen waren: Wat is de attitude ten aanzien van grensoverschrijdende stages en afstudeeropdrachten? Wat wordt gezien als de meerwaarde van grensoverschrijdende stages en afstudeeropdrachten? Hoe ziet de huidige inzet van stagiaires en afstudeeronderzoekers eruit? Hoe ziet de potentiële inzet van stagiaires en afstudeeronderzoekers eruit? En: Waar liggen kansen voor EDRiT en het IWP? Het onderzoek werd opgezet en uitgevoerd door onderzoekers en studenten van Hanzehogeschool Groningen en Hochschule Emden-Leer.

In deze notitie zijn de belangrijkste bevindingen van het verkennend onderzoek samengevat. In het rapport “Grenzenloos Talent: Een inventariserend onderzoek onder Noord-Duitse en Noord-Nederlandse bedrijven naar kansen voor stages en afstudeeronderzoeken” treft u het volledige rapport aan. De financiering van het onderzoek is mogelijk gemaakt door het ministerie van BZK.

Ruud Dorenbos (Platform31)

Samenvatting

EDRiT (Eems Dollard Regio in Transitie) is een projectorganisatie en samenwerkingsverband dat tot doel heeft om jonge talenten die een opleiding volgen in het Noorden van Nederland en Duitsland (het gebied van de EDR) een perspectief te bieden in deze regio. De projectpartners zijn de gemeente Oldambt, de Landkreis Leer, de Industrie – und Handels Kammer Ost-Friesland, de Ems-Achse IT, Hanzehogeschool Groningen, Hochschule Emden-Leer, Rijksuniversiteit Groningen en Universität Oldenburg. EDRiT realiseert haar doel door middel van stages en afstudeeronderzoeken bij bedrijven voor studenten, het opstellen en uitvoeren van een onderzoeksagenda, en een innovatiewerkplaats (IWP) in de regio.

Het onderzoek “Grenzenloos Talent: Een inventariserend onderzoek onder Noord-Duitse en Noord-Nederlandse bedrijven naar kansen voor stages en afstudeeronderzoeken” vond plaats in het kader van het Experimentenprogramma Bevolkingsdaling in krimp- en anticipeergebieden van Platform31. Dit programma wordt gefinancierd door het Ministerie van BZK en Platform31 begeleidt de geselecteerde experimenten. Het doel van het onderzoek was om de aanpak van EDRiT te versterken door bij regionale overheden en bedrijven potentiële en grensoverschrijdende stageplaatsen en afstudeeropdrachten te inventariseren. Ook was er onder de projectpartners van EDRiT behoefte om te weten in welke sectoren de aanpak van EDRiT met stages en afstudeeronderzoeken het meest kansrijk zou zijn. Concreet moest dit onderzoek een overzicht opleveren van bedrijven waar op korte termijn studenten stage kunnen lopen of een afstudeeronderzoek kunnen uitvoeren. De vraagstelling van het onderzoek luidde:

4

“In welke mate zijn Duitse en Nederlandse bedrijven en regionale overheden/instellingen in de Eems Dollard Regio genegen om grensoverschrijdende stage- en onderzoeksopdrachten aan te bieden?”

1. Wat is de attitude ten aanzien van grensoverschrijdende stages en afstudeeropdrachten?
2. Wat wordt gezien als de meerwaarde van grensoverschrijdende stages en afstudeeropdrachten?
3. Hoe ziet de huidige inzet van stagiaires en afstudeeronderzoekers eruit?
4. Hoe ziet de potentiële inzet van stagiaires en afstudeeronderzoekers eruit?
5. Waar liggen kansen voor EDRiT en het IWP?

Hiervoor is op 6 en 7 november 2018 onderzoek gedaan op de Promotiedagen Noord, een business evenement in de stad Groningen waar circa 600 Duitse en (voornamelijk) Noord-Nederlandse bedrijven en gemeenten vertegenwoordigd zijn. Het onderzoek is uitgevoerd met een mondeling afgenomen vragenlijst onder de standhouders van de Promotiedagen Noord. De respons bedroeg (bij benadering) 26% van de standhouders. De 157 respondenten kwamen zowel uit Noord-Duitsland (23 respondenten, 15%) als uit Noord-Nederland (134 respondenten, 85%). In de respondentengroep waren de sectoren en klassengrootte van bedrijven en gemeenten goed en evenredig vertegenwoordigd. De sector overheid was vertegenwoordigd met negen (Duitse en Nederlandse) gemeenten en drie Duitse stadsbesturen. Naar de aard van het businessevent waren de zorgsector, de maatschappelijke dienstverlening, de kunst en cultuursector, en de woningcorporaties niet in de respondentengroep vertegenwoordigd, voor deze sectoren is aanvullend onderzoek nodig. De gegevensverwerking is praktisch uitgevoerd door studenten van Hochschule Emden – Leer, Hanzehogeschool Groningen en Rijksuniversiteit Groningen.

De algehele conclusies uit het onderzoek is dat er een robuuste genegenheid (75%) is van zowel Duitse als Nederlandse bedrijven en gemeenten voor het aanbieden van stage- en afstudeeropdrachten. Uit deze groep is 70% weer geïnteresseerd in het bieden van grensoverschrijdende stages en afstudeeronderzoeken, in totaal betreft dat 81 respondenten (52% van de respondentengroep), waaronder alle Duitse en Nederlandse gemeenten en stadsbesturen. Een deel van deze geïnteresseerde bedrijven biedt momenteel geen stage en afstudeeropdrachten aan, zodat we kunnen concluderen dat dit voor EDRiT en de innovatiewerkplaats een goede kans biedt. De meeste bedrijven denken met name aan de inzet van HBO-studenten. Het betreft hier bedrijven uit alle sectoren, en zowel kleine, middelgrote als grote bedrijven uit de regio. De 18 bedrijven die géén studenten wilden ontvangen voor stage of afstudeeronderzoeken kwamen allen uit de regio Oost-Groningen, behoudens een Duits bedrijf uit Emden.

In het algemeen vindt driekwart van de bedrijven dat grensoverschrijdende stages en afstudeeropdrachten meerwaarde voor hun eigen bedrijf kan opleveren. Enerzijds doordat studenten met een frisse blik en nieuwe kennis het bedrijf komen versterken, en anderzijds doordat studenten een marktverkenning aan de andere kant van de grens en in een ander taalgebied kunnen uitvoeren. Enkele Nederlandse bedrijven gaven aan minder of geen meerwaarde te zien in grensoverschrijdende stages of afstudeeronderzoeken, omdat ze óf uitsluitend lokaal en regionaal gericht zijn, óf omdat ze de beheersing van de Nederlandse taal als voorwaarde zien voor een eventuele stage of afstudeeronderzoek.

De vraag naar een onderzoeksagenda kan door dit onderzoek niet volledig worden beantwoord, daarvoor waren in dit onderzoek de suggesties over mogelijke stage- en onderzoeksopdrachten te summier. Opvallend was dat drie thema's wel vaak genoemd werden: namelijk opdrachten met betrekking tot marketing en sales, ICT en duurzaamheid. De onderzoeksagenda zal met andere bronnen en nader onderzoek moeten worden aangevuld en gevalideerd onder de projectpartners van EDRiT. Andere bronnen zijn bijvoorbeeld regionale netwerkbijeenkomsten van ondernemers en gemeentelijke bedrijfscontactfunctionarissen en de krimpcafés van het Netwerk Krimp Noord-Nederland.

5

Als concreet resultaat uit het onderzoek is een lijst ontstaan van alle geïnteresseerde bedrijven en gemeenten, met hun contactgegevens en een summier omschrijving van een opdracht of onderwerp (voor stage of afstudeeronderzoek). Deze lijst is reeds gedeeld met de projectleiding van EDRiT en medewerkers van de gemeente Oldambt. Uit de lijst zijn elf kansrijke bedrijven uit de drie Noordelijke provincies geselecteerd die op korte termijn voor bemiddeling van Duitse en Nederlandse studenten in aanmerking komen. De beoordeling van hoe kansrijk deze bemiddeling is, lag buiten het gezichtsveld van de onderzoekers.

Samengevat zijn er kansen voor EDRiT om bij meer bedrijven en gemeenten – dan momenteel het geval is – studenten te plaatsen. Door dit onderzoek is duidelijk geworden dat er behoefte is aan matchmaking tussen studenten en bedrijven in de Eems Dollard regio. Dit onderzoek heeft ook duidelijk gemaakt dat met name kleinere bedrijven moeite hebben om de onderwijsinstellingen te vinden voor een verzoek om studenten. De kleine bedrijven hadden nu geen studenten, maar toonden in dit onderzoek wel hun interesse voor de inzet van studenten. De projectorganisatie van EDRiT en gemeentelijke bedrijfscontactfunctionarissen kunnen hierop alert zijn om de behoefte aan studenten te signaleren.

Er zijn meerdere manieren waarop studenten op hun beurt in de regio geïnteresseerd kunnen raken. Dat kan – passend in een onderwijsprogramma – op velerlei manieren zijn: met gastcolleges, bedrijfsbezoeken, projectopdrachten, buitenwerkplaatsen, snuffelstages, maar ook met wedstrijden over regionale vraagstukken met behulp van hackathons en gamificatie. EDRiT kan hiervoor een organiserende en bemiddelende rol spelen. Het effect kan een dusdanige interesse opleveren dat studenten ook voor langere stages en afstudeeronderzoeken naar de regio (willen) komen. De innovatiewerkplaats (IWP) in Winschoten biedt een leerwerkplek aan meerdere studenten aan, die multidisciplinair en multi-level aan opdrachten kunnen werken en in de IWP hun opdrachtgevers en potentiële netwerk kunnen ontmoeten. De aanbeveling aan de innovatiewerkplaats is om meer te communiceren dat de IWP bestaat en dat ondernemers, gemeenten en bewonersorganisaties hun opdrachten daar kunnen laten uitvoeren. Daarbij hoort ook dat de (halfjaarlijkse) opbrengsten van de studentonderzoeken aan een breed publiek bekend gemaakt worden met een ‘symposium’, media-aandacht en toegankelijke publicaties.

De effecten van EDRiT kunnen in de komende jaren worden gemonitord op aspecten van output, outcome en impact. Voorbeeld van een output-variabele (voor directe resultaten) is het aantal gelopen stages en uitgevoerde afstudeeronderzoeken, i.c. het aantal betrokken studenten, opleidingen, opleidingsniveau; voorbeeld van een outcome-variabele (voor bedoelde gevolgen) is de mate waarin regionale bedrijven blijven vragen om studenten voor stages en afstudeeronderzoeken; twee impactvariabelen (voor bedoelde veranderingen) zijn bijvoorbeeld de mate waarin studenten na afloop van hun studie gaan werken in de regio waar ze stageliepen of hun afstudeeronderzoek uitvoerden, en de mate waarin de partners van EDRiT (gemeenten en koepelorganisaties) structureel hun maatregelen aan talentbinding in de regio beleidsmatig en organisatorisch verankeren. (Denk hierbij aan traineeships en talentenpools.) Een dergelijke monitoring kan uitgevoerd worden door een junioronderzoeker, vooral in combinatie met studenten in de innovatiewerkplaats.